

Raadsvoorstel

Collegeverg. d.d. : Niet van toepassing
Zaaknummer : 202706970
Afdeling opsteller : Griffie
Bereikbaar onder : griffie@brunssum.nl
Portefeuillehouder : Jaimy van Dijk
Raadsvergadering d.d. : 3 november 2026
Uiterlijke datum : Niet van toepassing

Aan de raad,

1. Onderwerp

Raadsvoorstel doe-mee-onderzoek Rekenkamer Onderbesteding

2. Uitgangssituatie (WAAROM?)

a. Aanleiding

In 2025 heeft de rekenkamer deelgenomen aan een landelijk rekenkameronderzoek naar onderbesteding van gemeentelijke middelen, ook wel aangeduid als meevallers. Onderbesteding ontstaat wanneer de gemeente in een begrotingsjaar minder middelen uitgeeft dan de gemeenteraad daarvoor beschikbaar heeft gesteld.

Onderbesteding is relevant voor de gemeenteraad. De raad heeft in de begroting middelen beschikbaar gesteld voor specifieke beleidsdoelen en verwacht dat deze middelen ook daadwerkelijk aan die doelen worden besteed. Wanneer bij de jaarrekening blijkt dat aanzienlijke bedragen niet zijn uitgegeven, kan dit betekenen dat voorgenomen beleid niet of niet volledig is uitgevoerd. Bovendien zijn de middelen aan het einde van het begrotingsjaar niet meer beschikbaar om alsnog aan andere doelen te besteden. Wanneer sprake is van structurele en omvangrijke onderbesteding, kan dit de mogelijkheden van de raad om te sturen met de begroting verder beperken.

Uit recente onderzoeken blijkt dat onderbesteding bij gemeenten van substantiële omvang is. De gemeentelijke financiële positie is de afgelopen jaren weliswaar verbeterd, maar de vraag is waardoor deze verbetering precies wordt veroorzaakt en welke rol onderbesteding daarbij speelt. Om hier meer inzicht in te krijgen, hebben meer dan 110 gemeentelijke rekenkamers, gezamenlijk voor 138 gemeenten, onderzoek laten uitvoeren naar onderbesteding. Daarbij is onderzocht in hoeverre onderbesteding in gemeenten voorkomt, wat de omvang ervan is, op welke beleidsterreinen deze zich voordoet en welke verklaringen daarvoor zijn.

b. Doel onderzoek

De resultaten van het onderzoek bieden de gemeenteraad inzicht in de aard en omvang van onderbesteding binnen de gemeente. Deze kennis kan de raad de komende jaren benutten bij de beoordeling van de begroting, de jaarrekening en de voorstellen van het college. Daarmee kan de raad beter beoordelen in hoeverre beschikbare middelen daadwerkelijk worden ingezet voor de door de raad vastgestelde doelen en waar nodig zijn kaderstellende en controlerende rol verder versterken.

3. Conclusies en aanbevelingen

a. Conclusies

In Gemeente Brunssum blijkt dat in vijf van acht jaren sprake was van positieve financiële resultaten bij de jaarrekening. In de laatste drie jaar is bijna geen overschot meer. Dit leidt tot de volgende conclusies:

1. Extra bijdragen uit het gemeentefonds verklaren veel van de meevallers in de baten. Vaak komt dit geld pas in de loop van het jaar beschikbaar, te laat om nog te besteden.
2. Naast het gemeentefonds zijn ook andere rijksmiddelen een belangrijke verklaring voor onderbesteding. Het onderzoek laat voorbeelden zien, zoals middelen voor sportakkoorden en de opvang van Oekraïners. Vaak stonden extra lasten tegenover die extra baten. In gemeente Brunssum bleef per saldo geld over.

3. Een verklaring voor onderbesteding is zogenaamd planningsoptimisme waardoor het niet lukt om de geplande lasten daadwerkelijk te besteden. De lasten in de primaire begroting liggen voor inzet van de reserves in de regel hoger dan in de jaarrekening. Dit is ook in Brunssum het geval.
4. De onderbezetting in de capaciteit van de ambtelijke organisatie leidt ook tot onderbesteding. In gemeente Brunssum was de gemiddelde onderbezetting in 2024 6,5% van de formatie.
5. De inhuur van extern personeel overschrijdt elk jaar ruimschoots de begrote bedragen.
6. Er is ook goed gekeken naar de afschrijvingen. Het blijkt dat in de begroting sprake is van overschatting van de lasten voor afschrijvingen. Overschatting van afschrijvingen is een signaal dat er waarschijnlijk vertragingen zijn bij de uitvoering van grote projecten. De Rekenkamer ziet hiervoor in onze gemeente aanwijzingen bij wegen, sportcomplexen, schoolgebouwen en rioleringen.
7. Grondexploitaties zijn gevoelig voor procedures en doorlooptijden. Om die reden heeft de Rekenkamer daar ook naar gekeken, waarbij ze kijken naar de periode 2017-2024 en de periode 2020-2024 om toeval uit te filteren. In gemeente Brunssum is het beeld als volgt: de lasten vallen mee en baten van grondexploitatie vallen tegen. Dat wijst op vertragingen.
8. Uit het onderzoek blijkt ook dat ontvangen en betaalde rente een rol spelen bij onderbesteding. Rentelasten zijn regelmatig lager dan verwacht en rentebaten nemen vanaf 2022 juist toe. De nog onbestede rijksmiddelen spelen hierin een belangrijke rol, naast de ontwikkeling van de marktrente.
9. Tot slot is onderschatting van belastingen anders dan OZB. Daarnaast laten de algemene bevindingen zien dat huuropbrengsten en leges vaak pessimistisch worden ingeschat.

b. Aanbevelingen

Uit de conclusies komen de volgende aanbevelingen voor de raad:

1. Vraag bij elke begrotingswijziging (die extra lasten voor het lopende jaar betreft) of er voldoende ambtelijke capaciteit is om het project voor te bereiden en uit te voeren. Vraag ook of externe partijen ook voldoende capaciteit hebben om het project daadwerkelijk uit te voeren. Soms is het nodig om tussentijds een nieuw project te autoriseren, maar laat bij twijfel de financiële en personele gevolgen in het volgende begrotingsjaar vallen. Vuistregel: na de zomer nog extra lasten honoreren levert een hoog risico op onderbesteding op, dat geld kan vaak niet meer in het lopende jaar worden besteed.
2. Bespreek bij elk signaal van extra baten of het nog lukt om die baten nog in te zetten in het lopende jaar. Weeg af of een bestemmingsreserve gericht op besteding volgend jaar niet de betere oplossing is.
3. Maak bij de behandeling van de kadernota en de begroting een expliciet bespreekpunt van de trend van de eigen baten uit belastingen, leges en huren. Hier is vaak sprake van onderschatting van de opbrengsten.
4. Vraag het College om op hoofdlijnen informatie te verstrekken over de voor de raad belangrijkste kostensoorten, met een vergelijking tussen begroting en rekening (dit maakt het voor de raad inzichtelijker, omdat dit niet standaard in de programmabegroting en -rekening wordt vermeld). Kijk daarbij kritisch naar de ontwikkelingen bij de lasten van eigen personeel en inhuur, afschrijvingen in plaats van kapitaallasten, belastingen en leges exclusief de OZB, en rentelasten en -baten. Vraag het college om in de paragraaf bedrijfsvoering te rapporteren over de personeelsformatie en de gemiddelde bezetting in het jaar in relatie tot de taakuitvoering. Doel hiervan is om een beeld krijgen van onderbezetting en daaruit voortvloeiende knelpunten voor de taakuitvoering.
5. Vraag het college om significante onderbestedingen, vergelijkbaar met de bestaande meldingsplicht bij overschrijdingen, te melden. Bij zo'n melding zou het college moeten aangeven wat de oorzaken zijn, welke consequenties dit heeft voor inwoners en welke bijsturing mogelijk is.

4. Bijlagen:

- Rekenkamerbrief DoeMee Onderbesteding
- Factsheet Onderbesteding
- Eindrapport Onderbesteding

Het college van burgemeester en wethouders,

Burgemeester

Secretaris

Raadsbesluit

Afdeling : Griffie
Registratiekenmerk : 202706970

De raad van de gemeente Brunssum,

Gelezen het raadsvoorstel d.d. 3 november 2026, afdeling Griffie;

Besluit:

- de aanbevelingen van de Rekenkamer Brunssum, zoals geformuleerd in de Rekenkamerbrief DoeMee Onderbesteding Brunssum, 2026 te onderschrijven;
- kennis te nemen van aanbevelingen 1, 2 en 3;
- geeft het college opdracht om uitvoering te geven aan het gevraagde in aanbevelingen 4 en 5;
- geeft het college opdracht om de raad te informeren over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan deze aanbevelingen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 3 november 2026.

De Raad voornoemd,

Voorzitter

Griffier